

NR. 1 MARS 2019, 27. ÅRGANG

Maihaugbladet

MEDLEMSBLAD FOR DE SANDVIGSKE SAMLINGERS VENNER

MEDLEMSINFORMASJON

De Sandvigske Samlingers Venner (DSSV) ble stiftet i 1932. Maihaugvennene har som formål å støtte driften og utviklingen av museet. Gjennom dugnadsinnsats og direkte gaver opplever vi at venneforeningen er med på det som skjer. De siste år har DSSV gitt mer enn 1 mill. kroner årlig i direkte støtte til museet.

Som medlem av DSSV får du fri inngang på Maihaugen i et kalenderår, rabatt på de fleste varer i Maihaugbutikken, (ikke bøker), fri inngang på Maihaugens egne arrangementer som Barnas Sommer- og Vinterdag, Julemarkedet og St.Hansaften, og du slipper da å stå i billett køen. I tillegg får du direkte invitasjon til spesialarrangementer (når du har registrert din e-postadresse, se neste side). Maihaugbladet får du i posten tre ganger pr. år.

MEDLEMSKONTINGENT

Enkeltmedlemskap kr. 450,-/kalenderår
Familiemedlemskap kr. 750,-/kalenderår
Familiemedlemskap gjelder et par – og egne barn/barnebarn under 16 år. I vinterhalvåret kan du i tillegg ta med en gjest.

ÅPNINGSTIDER TIL

FRILUFTSMUSEET VIA PORTENE

Portene er stengt i museets åpningstid. Medlemmer i venneforeningen må derfor benytte hovedinngangen for å få tilgang til friluftsmuseet. Utenom høysesongen er portene åpne 07–11 og 16–22 alle dager unntatt mandag, da portene er åpne 07–22.

De Sandvigske Samlingers Venner

Maihaugen 2609 Lillehammer
Bankgiro 2000 05 17608
Informasjon: tlf 61 28 89 00
e-post: venner@maihaugen.no

Redaktør: Kristin Helland
Grafisk produksjon: Dialecta
Forsidefoto: Jaques Lathion

INNHOOLD

Leder	side 3
Næring og museum i Maihaug-skogen	side 4
Hva er ditt minne fra OL i '94?	side 6
Kvinner i idretten	side 7
Våre lokale medlemmer i styret for SLM ...	side 8
Årskort for alle museene	side 9
Graffiti inspirerte meg	side 10
Langsomt ble landet vårt eget	side 12
«Flora, fauna, flatbrød»	side 13
Til og fra Maihaugen	side 14
«Skjulte» skatter	side 15
Årsmelding og årsregnskap DSSV ... fra	side 16
Ressurspersonene	side 19
Program for museene 2019	side 20

VELKOMMEN TIL ÅRSMØTE

Onsdag 13. mars 2019 kl 18.30
i Auditoriet på Maihaugen

DAGSORDEN

- Årsmelding og regnskap for 2018
- Fastsettelse av kontingent for 2020
- Innkomne forslag
– Forslag til vedtektsendringer
- Valg på Styreleder, 3 styremedlemmer, 2 varamedlemmer, valgkomite og revisor
- Dir Jostein Skurdal orienterer om status og planer
- Servering i kafeteriaen etter møtet

Regnskap og forkortet årsberetning finner du i dette bladet, Full årsberetning og vedtektsendingsforslag finner du på Venneforeningens hjemmeside <https://maihaugen.no/Om-Maihaugen/venneforeningen>.

Kjære Venner!

Svend Strand, Styreleder DSSV

Velkommen til et nytt Maihaugenår. 2019 vil gi oss nye muligheter. I løpet av 2018 har Stiftelsen Lillehammer Museum (SLM) blitt større ved at det flotte museet Lillehammer Kunstmuseum er blitt en del av SLM. Svært mange av våre medlemmer har et nært forhold også til LKM, og har vært flittige besøkende også der.

Bl.a. har dette medført at SLM tilbyr et Årskort som gir inngang alle dager hele året på alle museene i SLM, dvs Maihaugen, Kunstmuseet, Bjerkebæk, Aulestad, NOM og Postmuseet. Det tidligere årskortet på LKM, som mange av dere hadde i 2018, er utgått. Mange av dere vil trolig kjøpe det nye årskortet, og ikke beholde medlemskapet i DSSV. Dere kan lese mer om dette på side 9. Men mange av våre medlemmer vil gjerne beholde DSSV-medlemskapet sammen med det nye årskortet, slik at de fortsatt fikk Maihaugbladet, mottok våre eksklusive medlemstilbud etc., men at «dobbel medlemskap» ble uforholdsmessig dyrt. Derfor vil vi i DSSV arbeide for å kunne tilby en attraktiv samordning mellom det nye Årskortet og medlemskap i DSSV. En slik løsning må gi:

- Et best mulig tilbud til våre medlemmer, og alle andre, som vil besøke Maihaugen (og de andre museene)
- En samordning mellom de to ordninger som er lett å forstå
- DSSV som en fortsatt sterk venneforening for Maihaugen

Vi har i 2018 også innført et nytt og moderne digitalt basert medlemsregistersystem. Dette muliggjør bl.a. at vi kan sende våre medlem-

mer oppdaterte og aktuelle tilbud. Vi har opplevd at dette har vært satt pris på av medlemmene gjennom veldig stor pågang på tilbud om eksklusive spesialomvisninger etc. Vi vil i 2019 intensivere slike tilbud, dette vil bli meddelt dere direkte gjennom SMS og e-post. Det er derfor viktig at vi har korrekt kontaktinformasjon til dere.

Vårt nye medlemsregistersystem ble nå benyttet til å sende ut fakturaer for fornying av medlemskap og utsending av nye årskort direkte via e-post eller SMS. Vi er klar over at dette for enkelte medlemmer har vært komplisert. De som har hatt problemer har vi forsøkt å hjelpe. Vi har også sett at vi kan og skal forbedre systemet på enkelte punkter. Vi vil også henlede oppmerksomheten på «bruksanvisninger» som ligger ute på våre nettsider (Maihaugen, Venneforeningen) som beskriver de hovedfunksjonene vi tror medlemmene har behov for i forbindelse med sitt medlemskap, f.eks. hvordan betale sitt medlemskap, hvordan ta ut medlemskort etc.

Så igjen takker vi for at dere også i 2018 har vært medlemmer i venneforeningen. Vi skal fortsatt bestrebe oss på å gi dere god valuta for medlemskapet både gjennom besøkene på Maihaugen og ved alle de andre tilbudene som medlemskapet omfatter.

Lykke til med videre lesing av bladet, og et fruktbart og nyttig medlemskap i DSSV også i 2019, med mange fine besøk på Maihaugen!

PS. HUSK vårt årsmøte på Maihaugen 13. mars.

Når dette leses, er Barnas Vinterdag alt passert, med liv også i skogen. Men søndag 17. mars er det **skogdag** fra morgen til kveld. Mot lunsj er det felling av trær, og etter formiddagsmaten er det kjøring på gammelviset. Da er det fritt fram for interesserte.

Næring og museum i Maihaug-skogen

Anders Hagen er dobbelt-bonde. Basis er 30 års virke på slektsgarden på Tretten, hvor neste generasjon har tatt stafettpinnen. Oppå denne ligger så Maihaugen med sine tre gardsbruk, hvorav Jørstad vel må kalles hovedbølet. Her er i hvert fall redskap og dyr plassert.

Av Ivar Olstad

Anders Hagen driver skogsarbeid med dølahesten Bron. Foto: Audbjørn Rønning / Maihaugen

Dagens tema er likevel ikke kyr og korn, men hest og trær. – Andre museumsfolk misunner oss skogen vår, sier museumsbonden og «dren-gen» Tore Vea. 100 mål blandingsskog med god bonitet har hverken Folkemuseet på Bygdøy eller Skogbruksmuseet på Elverum. Mange her-omkring vet heller ikke om den. Besøkende må faktisk oppsøke denne delen av Maihaugen; du slumper ikke uten videre inn i dette området, som ligger uveisomt til mellom seteranlegget og Tverrløypa.

Det blir blåbær-skog

Her lå det for noen år siden et einebær-brenneri, men det er historie på samme vis som tjæremila lengst nord i feltet. Lenge lå skogen ustelt og

uvølt: Her var og er mest gran, en hel del flotte, 250–300 år gamle furuer, og ikke så lite bjørk. Når direktør Skurdal får det som han ønsker, skal det bli blåbær-skog. Jeg antar at det betyr trivselsskog, lys bruksskog for store og små besøkende. Men først må her drives. Tynninga vil være å ta ut lauvbuskaset og bjørka; den siste går til vedsalg via egen virksomhet lengst nord og øst i museet. Og så kommer selve driften, som på en sesong gir om lag 200 kubikk (tilsvarende mellom 200 og 300 trær). Slik sett kan den sammenlignes med gardskog-drift for drøyt hundre år siden, lenge før skogsmaskine-nes vei i vellinga og rasering av terrenget. Her snakker vi om omhyggelig plukkhogst, der de finner fram til hvert enkelt tre på forhånd, det

Berje-Bron skal feires den 10. april. Dølahesten kom til Maihaugen som 4–5 åring, og har siden vært her til nytte og trivsel for minst tre museumsbønder, og til glede for utallige besøkende. Snill og god er han, selv om han kan klype litt til etter 200 klapp på en dag. Men nå trekker han på hesteårene: 30 år kvalifiserer til «gullbjella» (eller i det minste messing). Helsa skranter, så i sommer skal han få nyte sitt otium temmelig uforstyrret – og så får vi bare se hvor lenge han holder.

Gapahuken: Kom, se og grøss! Foto: Ivar Olstad

felles, kvistes, bakes og kjøres ut til vei med hest. Knappt et spor står igjen i terrenget.

Material-bank

Iblant er det museumshåndverkerne som trenger spesialvirke. Det kan være materialer til det nye torvtaket på Prestegården, hvor kravet er kjerneved av ypperste kvalitet. Eller som i fjor, da Hjerleid bestilte 40 stokker i presisert lengde og dimensjon til restaurering av et tømmerhus. Det er slikt som vanskelig finnes på et vanlig sagbruk, ikke minst fordi stokkene ofte er pigget opp av skogsmaskinen under barkingen. Spesialbestillinger av dette slaget betales godt, gjerne til dobbel pris. Anders og Tore ser for seg at Maihaugskogen kan bli en mate-

rialbank der praktisk nytte kombineres med museal drift: En ren vinn-vinn-situasjon. Det er også grunnen til at Mjøsen tar del i finansieringen av dette prosjektet.

Husvære

Stien gjennom Maihaug-skogen begynner og ender ved enten Åsheim eller hyttefeltet. Går du den, vil du passere skogskoia med stall. Den er enkel og ukomfortabel, men ikke primitiv. Synes du likevel det måtte være harde bud å holde til der gjennom en hard arbeidsuke i gamle dager, så se nøye på det ny-gamle «husværet» de har satt opp lenger nord. Også slik lå det tømmerhoggere uka igjennom inntil bålet mens klærne tørket på kroppen.

Hva er DITT minne fra OL i '94?

Denne vinteren er det nøyaktig 25 år siden OL og Paralympics ble arrangert på Lillehammer. Jubileer er en fin anledning til å minne om det som har vært og det man selv har vært med på. Minnene fra OL-tiden strømmer på hos mange i disse dager.

Av Sebastian Kühn

Norges Olympiske Museum har et ønske om å samle flest mulig av minnene som nå kommer fram igjen. Det er skrevet mange rapporter, bøker og artikler om OL. Man skulle tro at fasiten ligger klar. Men ingen har fanget opp de mange små episodene, begivenheter eller kuriositetene som ligger lagret i folks minne. Eller hva OL har betydd for akkurat DEG.

Eksemplene er utallige. Kanskje du har vært med som frivillig og frøs nesten i hjel som parkeringsvakt langt unna arenaene? Kanskje løp du en etappe med OL-ilden i fakkelf stafetten? Kanskje leide du ut huset, hadde unike møter, etablerte vennskap som varer helt til i dag? Kanskje du har en gjenstand fra OL som betyr mye? Kanskje flyktet du byen under OL fordi det var alt for mye oppstyr? Gode minner er like relevante som vonde.

På <http://minner.no/tema/ol94> kan du skrive ned DITT personlige OL-minne og laste opp private bilder, lydfiler eller videosnutter om du vil. Uavhengig av om du hadde en funksjon og var tett på, eller opplevde OL på lang avstand foran tv-skjermen. Om du bare ønsker å dykke inn i andres OL-minner, så kan du gjøre det også.

Dokumentasjonsprosjektet vil gi oss og etterverdenen et bedre bilde av hva slags personlige minner enkeltpersoner har fra en viktig historisk begivenhet 25 år etter. Vi håper at du har lyst å bidra og deler ditt minne du også!

25 års jubileum

Lillehammer'94

Foto: IOC/TOML

Foto: IOC/TOML

Foto: IOC/TOML

«KAMPEN FOR Å DELTA – KVINNER I IDRETTE»

Norges Olympiske Museum lager en utstilling med denne tittelen. Den åpnes på kvinnedagen 8. mars, og det er ingen tilfeldighet. Kanskje er det snarere en påminnelse om at det fremdeles er et stykke igjen før likestilling er oppnådd.

Av Mari Synnøve Stakston

Idretten er en av mange arenaer der kvinner har måttet kjempe seg til en plass. Kjønnssrollemønster og kvinneideal tillot ikke at kvinner skulle utføre kraftidretter. Det ble sett på som uestetisk og mannhaftig. I tillegg har oppfatningen vært at kvinners fysikk ikke tåler kraftidretter. I «Vår helse – populært norsk legeverk» fra 1959, står det at «Kvinner er, som følge av deres kroppsbygning, ikke skikket for anstrengende legemsøvelser.» Videre står det at «Denne utvikling, at kvinner mer og mer konkurrerer i de samme øvelser som menn, bør en fra et medisinsk synspunkt ta avstand fra.»

Her i ski-nasjonen Norge har motstanden mot kvinnelangrenn vært stor. Norge stemte faktisk imot at langrenn for kvinner skulle komme på OL-programmet i 1952 – da OL ble arrangert i Oslo. I stedet hadde Norges Idrettsforbund innført stillangrenn for kvinner i 1947. Der telte stilen mer enn det å gå fort på ski.

Jentut'n, med Ingrid Wigernæs som trener, sto for gjennombruddet i norsk kvinnelangrenn da de tok gull på OL-stafetten i Grenoble i 1968. Da snudde opinionen og man så at også kvinner kunne gå fort på ski.

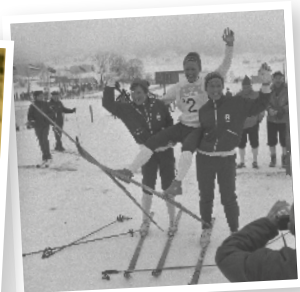
I dag står skidronninga vår, Marit Bjørgen, på toppen over tidenes mestvinnende vinterolympiere, uansett kjønn.

Sterke profiler har trosset motstand og vært spydspisser for kvinnelig deltagelse i ulike mannsdominerte idretter. Ingrid Wigernæs i langrenn er allerede nevnt. Andre sterke navn i utstillingen er Grete Waitz i friidrett, Madge Syers og Sonja Henie i kunstløp, idrettstalentet Laila Schou Nilsen, Johanne Kolstad og Anette Sagen i skihopp og Cecilia Brækhus i boksing.

Norges Olympiske Museum ønsker velkommen til åpning fredag 8. mars kl. 15.

Johanne Kolstad
og Nusse Braskerud.
Foto: Ukjent, privat eie

Jentut'n (Inger Aufles,
Berit Mørdre og Babben
Enger) i Grenoble 1968.
Foto: NTB scanpix

Cecilia Brækhus. Foto: Lina Baker, Baker and
Baker Productions

Våre lokale medlemmer

i styret for Stiftelsen Lillehammer Museum

Da styreleder i SLM, Børre Rognlien ble intervjuet av Maihaugbladet i 2017, uttalte han: «I driften av en organisasjon som dette, er det mange parter. Et spleiselag må det være, og Oppland fylkeskommune og Lillehammer kommune er vesentlige». De to som er valgt inn i styret for Stiftelsen Lillehammer Museum på vegne av Lillehammer kommune og Oppland fylkeskommune presenterer seg her for leserne av Maihaugbladet. De har den krevende oppgaven å være med på å lage det beste ut av sammenslåingen av våre seks museer.

Av Kristin Helland

Randi Nordtorp Mølmen er fra Lillehammer. Mange vil kjenne henne fra tiden som direktør på Lillehammer sykehus, og i de siste årene som fagansvarlig for utredningen av nytt sykehus ved Mjøsbrua. Ellers er hun engasjert i kunst og kultur, om det er Kunstmuseet, Maihaugen, eller World Cup.

Hun er det siste tilskuddet i styret, og ble oppnevnt av Lillehammer kommune etter at konsolideringen mellom Lillehammer Kunstmuseum og Lillehammer museum var gjennomført. «Jeg svarte ja med en gang jeg ble spurt. Jeg kjenner museene i stiftelsen godt og har stor respekt for den jobben som gjøres av dyktige og engasjerte ansatte. Som styreleder i Lillehammer Kunstmuseum var jeg med i hele konsolideringsprosessen og er sikker på at dette var et riktig grep. Når vi slo oss sammen ble vi sterkere og kan utnytte kompetanse og ressurser på tvers. Samtidig er jeg opptatt av at det enkelte museet får plass til å utvikle seg og dyrke sin egenart. Vi skal være nyskapende og bidra til refleksjon, samtidig som vi tar vare på det gamle. Det kan være en krevende balansegang. Vi opplever at mange har en mening om det vi gjør, det viser at folk i byen og dalen bryr seg om og er glad i museene.

I den tida vi lever i, er kunst og kultur viktig.

Jeg tror kunst gjør oss klokere og rausere, og vi trenger kunnskap om fortida for å kunne forstå nåtida bedre.

Jeg er glad for at jeg kan være med å bidra.»

Randi Nordtorp Mølmen.

Anne Lise Fredlund er oppnevnt som representant til stiftelsens styre av Oppland fylkeskommune. Til daglig er Fredlund fylkespolitiker for SV, i både fylkesutvalg og fellesnemnd, og masterstudent i generell pedagogikk med bærekraft og etikk i fagkretsen.

Anne-Lise Fredlund.

Stiftelsen Lillehammer Museum har et stort ansvar for å bevare, fortolke og fremme vår felles natur- og kulturarv. Det gjør vi gjennom stiftelsens mangfoldige museer og Norsk håndverksinstitutt. Jeg er oppelevet at våre enheter er godt forankret i lokalmiljøet med regional, nasjonal og internasjonal relevans. Det handler om gode strategier, men mest handler det om dyktige ansatte som hver dag gjør sitt beste i møte med publikum og ikke minst bidrar til å holde stiftelsen faglig «på tå hev».

En del av vårt samfunnsmandat handler om å gi mulighet til å verdsette, glede seg over, forstå og ta vare på mangfoldet i kulturarven. Det er viktig, fordi kunst og kultur gir oss nye perspektiver i møte med andre. Konsolideringen gir oss mulighet til å koble ulike kunstuttrykk sammen med kulturarven vi tar vare på og samtidig skape mer robuste fagmiljø hvor vi kan gjøre hverandre bedre. Kunst og kultur i vår samtid skal ikke bare behage, men også utfordre oss. Jeg håper å bidra til en levende stiftelse som både bevarer, fremmer og utvikler oss med kunst og kultur som bakteppe.

Årskort for alle museene i Lillehammer Museum og medlemskap i DSSV

Av Svend Strand

Foto: Camilla Damgård / Maihaugen

Fra 1. januar 2019 markedsføres et nytt årskort som gir adgang alle dager hele året til alle museene innenfor Stiftelsen Lhmr Museum (Maihaugen, Kunstmuseet, Bjerkebæk, Aulestad, Norges Olympiske Museum og Postmuseet). Den tidligere ordning med eget årskort for Lillehammer Kunstmuseum er avviklet.

Dette er for året 2019 ikke samordnet med medlemskapet i DSSV (Venneforeningen på Maihaugen). Vi vil arbeide for at dette blir bedret neste år, da vil vi i så fall komme ut med detaljert informasjon om ny ordning.

For 2019 er det da slik at dersom du ønsker å besøke flere av museene flere ganger, så vil det «lønne seg» å kjøpe det nye årskortet. Å

oppretholde medlemskap i DSSV vil i så fall være «dyrt», fordi den adgangen dette gir til Maihaugen allerede er dekket av Årskortet. Men da vil du altså ikke motta Maihaugbladet og heller ikke kunne benytte deg av DSSVs medlemsfordeler og tilbud.

Dersom du imidlertid planlegger BARE å benytte Maihaugen, og kun ha sporadisk(e) besøk til de andre museene, vil det stort sett «lønne seg» kun å opprettholde medlemskapet i DSSV heller enn årskort. Alle prisene og fordelene med de ulike alternativene finner du i tabellen under, slik at du/dere selv kan gjøre valg basert på dette.

Kundekategori	Årskort SLM	Medlemskap DSSV Pris pr år
Enslig voksen	750	450
Enslig student/honnør	550	
Familie Par m/barn og barnebarn under 16 år	1500	750
Hva gir dette?	Inngang alle 6 SLM museer: <ul style="list-style-type: none">• Maihaugen• Kunstmuseet• Bjerkebæk• Aulestad• NOM• Postmuseet	<ul style="list-style-type: none">• Inngang Maihaugen• Maihaugbladet 3 gngr/år• Tilbud turer og spesialomvisninger• 10 % rabatt Maihaugbutikken• Ta med en gjest på Maihaugen i vintersesongen• Gratis adgang for 1 person til<ul style="list-style-type: none">– Norsk Folkemuseum, Oslo.– Sverresborg/ Trøndelag Folkemuseum, Trondheim– Jämtli/ Jämtlis Gynnarne, Østersund, Sverige.– Kulturen, Lund, Sverige.– Gamle Linköping, Linköping, Sverige.– Skansen/ Nordiska Museet, Stockholm– Frilandsmuseet-Det gamle Danmark, Kgs. Lyngby, Danmark– Den Gamle By, Århus, Danmark

Graffiti inspirerte meg

Om du besøker en utstilling med billedvevarbeider og ikke vet så mye om hvordan arbeidene har blitt til, blir kanskje også du overrasket over utsagnet ovenfor. Vi er nok opplært til å tro at billedvev utelukkende forholder seg til gammelt håndverk og tradisjoner.

Av Kristin Helland

Da er det interessant og inspirerende å lese Inger Holbøs fyldige og velskrevne katalog der hun beskriver både bakgrunn for ideene sine, hva som har styrt motivvalg og selvsagt også prosessen.

For hver side i katalogen var det noe å lære for de besøkende som hadde dårlige forkunnskaper. Vi ble imponert over hva kunstneren hadde lagt inn i arbeidene sine, både av gamle tradisjoner, sin beundring for hva forfedrene hadde skapt – og filosofiske betraktninger om hvordan verden har utviklet seg.

Utstillingen blir tatt ned i disse dager, men katalogen kan kjøpes i museumsbutikken og kan være kilde til forståelse for kunsten billedvev i årevis fremover.

I arbeidene SKYBRAGD OG LYNILD, *VENSTRE DEL* og SKYBRAGD OG LYNILD, *HØYRE DEL* viser Inger Holbø hvordan hun har tenkt, både i måten å bruke og plassere de tradisjonelle veveuttrykkene «skybragd og lynild», men også hvordan budskapet i ideene blir til virkelighet som speiler nåtiden.

I «venstre del» er det harmoni og vakker orden rundt huset i teppet. Skybragd finnes både i himmelen og gjenspeiles i vinduene.

I «høyre del» har hun brukt lynild og knust vinduer og tagget ned den samme husfasaden – hun var inspirert av graffiti!

«Jeg ville få fram noe hardt og destruktivt», sier Holbø.

Foto: Camilla Damgård / Maihaugen

Foto: Camilla Damgård / Maihaugen

Foto: Camilla Damgård / Maihaugen

DE FEM KLOKE OG DE FEM DÅRLIGE JOMFRUER
 Dette nummeret av Maihaugbladet har fått et forsidebilde som har friske farger og «morsomme» figurer. Men se nøye én gang til!

Skjer det noe med de fem figurene fra nederste til øverste rad?

Javisst! Masse!

Ikke minst er materialvalget endret fra nederst til øverst. De dårlige jomfruene øverst er vevet med PLAST!

Kunstneren kaller dette teppet *Metamorfose*. «Jeg har vevet endringen fra de rolige gamle dager til hektisk nåtid», sier hun

Katalogen til Inger Holbø kan fortelle at de kloke og de dårlige jomfruene er et yndet motiv,

og at det i dag finnes ca 80 tepper og flere puter med samme motiv.

Mange vil kjenne igjen teppet med «De fem kloke og de fem dårlige jomfruer» fra De Sandvigske Samlinger. Det ble vevet i siste halvdel av 1600-tallet.

Men budskapet er det samme som på det fargesprakende kunstverket til Inger Holbø: Jomfruene i øverste rekke svikter sine oppgaver og innfrir ikke samfunnets forventninger.

INGER HOLBØ BILLEDVEV

Utstilling på Maihaugen
 16.12.2018 – 03.03.2019
 «Maihaugen – byen
 – dalen»

Foto: Jaques Lathion

Utstillingen som står seg!

Noen utstillinger er engangsfenomener: Ferdig sett – aldri mer!

«Langsamt ble landet vårt eget...» er et flerbruksprodukt med lag på lag av opplevelser.

Tekst og foto: Ivar Olstad

I 2018 kunne Maihaugen ha markert 25 årsjubileum for storsatsingen som sto ferdig til OL94. Om en slik alder er det to ting å si: Utstillingen står seg uvanlig godt – og fornyelse må til.

Nå forutsetter jeg at leseren kjenner denne spennende vandringen gjennom vår historie (underforstått en oppfordring om å bli kjent hvis så ikke er tilfelle). Da vil du huske at det siste rommet før den vakre meditasjons-salen til Jakob Weidemann, Rolf Jacobsen og Arne Nordheim bærer preg av 90-åra. Her er vietnamkrig, grisepest på Gran Canaria og månelanding. Nå ser riktignok konservator Svein Gynnild at mye fra den tid fortsatt holder mål: Miljøfarene og rusproblemer, for eksempel. Så kanskje rekker det med å friske litt opp mot 2019. Inne i utstillingen er det ellers gjort en del – for oss umerkelige – digitaliseringer.

For øvrig er Svein og avdelingsleder Kjell Marius Mathisen skjønt enige om at verket til prosjektleder (senere direktør) Olav Aaraas og arkitekt Gudmundur Jonsson skal beholdes i det vesentlige urørt. Og hvorfor?

Fordi opplevelsesutstillingen fungerer! De vil ikke ha en modernistisk, interaktiv og teknifisert variant, som kanskje er utdatert om femseks år. Her skal nye generasjoner tre inn i tablåene med de fortsatt livaktige, ikke støvete, menneskene og dyrene. De kan sette seg ned i de tre filmsalene, de skal lukte tjære og tørrfisk. De titter inn i arbeiderkjøkkenet, borgerstuen og 50-talls-gutterrommet. De grøsser over svartedaude og halvgammelt tannlegekontor, og beundrer skipsbyggeren fra vikingtid og folkevogn-campingpakkeren. Kort sagt: Vår lange historie gjennom alle sanser.

«Flora, fauna, flatbrød»

– Maihaugen er fysikksalen min, sier Tove Hasselquist Evensen. Hun underviser i programfaget Reiseliv og Språk på studiespesialisering på Lillehammer Videregående skole avd. Sør.

Av Kristin Helland | Foto: Tove Hasselquist Evensen

Politibetjent Sigvald Larsen.

Men hva mener læreren med uttalelsen om hva Maihaugen betyr i undervisningen hennes? Hun forklarer med glød i stemmen og begeistring i blikket.

– Det Maihaugen kan tilby, passer helt perfekt til flere av kompetansemålene i faget, sier hun. Her visualiseres mye av teorien vi går gjennom. Det vi underviser i, settes i en sammenheng. Det får betydning fordi elevene skjønner budskapet på en annen måte enn ved å forklare ting i et klasserom.

Tove kan ikke få fullrost samarbeidet de har hatt med formidlerne på Maihaugen. En av dem, Thorstein Hernes, har vært med å utvikle undervisningsopplegg, samtidig som han selv går inn i ulike roller og gjør historien levende.

Inspirasjonen til «Flora, fauna, flatbrød» er hentet fra boka «Tre i Norge ved to av dem». Historien om de første moderne turistene som kom til distriktet vårt, gikk som en hørespillserie på NRK og passet faglig godt til det Tove ønsket å lære bort i faget.

– Det er ikke gitt at 16–17 åringer umiddelbart ser at et besøk på et museum kan ha

Thorstein Hernes som Mr. Clutterbuck.

betydning for faget de har valgt. De sukker litt og frykter en kjedelig skoledag. Men når de får være med på Thorsteins opplegg, er det tydelig at de blir inspirert, forteller lærer Tove.

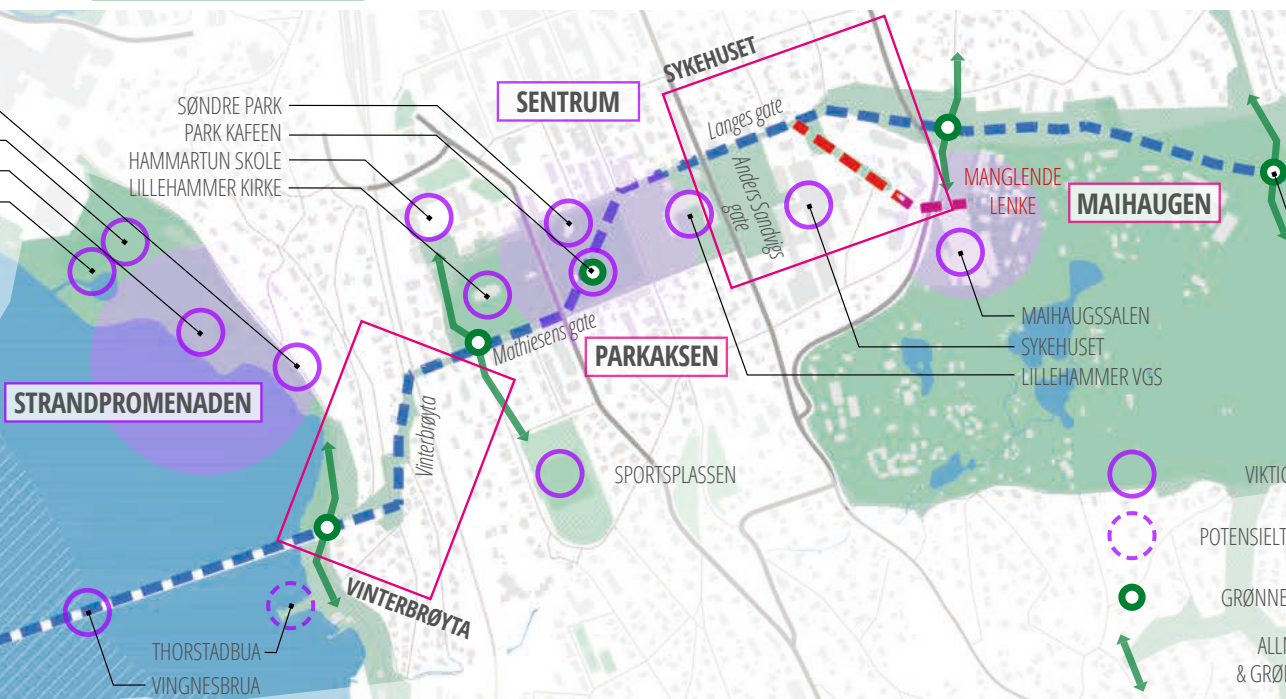
Klassen er på Maihaugen i alt fire ganger i løpet av de to årene de har faget på timeplanen. De andre museene i byen som OL-museet, Lillehammer Kunstmuseum og Bjerkebæk, brukes også til å levendegjøre den historiske forankringen elevene trenger.

Så godt at skolene vet å benytte mulighetene som ligger så lett tilgjengelig!

Byrute 10

Vingnes - Maihaugen

Til og fra Maihaugen

Av Kristin Helland

- Å gå tur på Maihaugen liker vi godt.
- Å gå tvers over Maihaugen på vei til og fra jobb, er det mange som gjør
- Å gå til Maihaugen når det er noe spennende som skjer i Maihaugssalen, er herlig.
- Å slippe å tenke på å finne parkeringsplass, er fristende.
- Å oppleve hvor korte avstander det er i Lillehammer, er veldig tilfredsstillende.

MEN – det hender altfor ofte at vi opplever at turen TIL og FRA Maihaugen ikke er så enkel som vi kunne ønske.

Nå er det imidlertid gjort kjent at Lillehammer kommune har fått laget et forslag til GÅ-STRATEGI for byen. Forslaget har vært ute på høring. Planen er laget av «Studio Oslo Landskapsarkitekter» og er på 76 sider.

På s. 60 i plandokumentet finner vi «Byrute 10: Vingnes – Maihaugen». Der kan vi lese: «**En diagonal på tvers av sykehusområdet til Maihaugen vil styrke ruten betraktelig og gjøre sykehuset og Maihaugen mer tilgjengelig**». Vi nikker og er helt enige.

På neste oppslag – i Byrute 11 står det:

«**Fra Søndre gate til Maihaugen mangler det en trafiksikker og lett tilgjengelig forbindelse**». Ja – det har vi opplevd, og vi ser nødvendigheten av en forbedring.

Av kartet som her er gjengitt, er det imidlertid ikke veldig lett å se hvordan landskapsarkitektene har tenkt å løse vanskene med tilgjengeligheten.

DERFOR: Nå er det viktig å engasjere seg, både for brukerne og venneforeningen, for Maihaugens ledelse og ansatte og for Trygg Trafikk. Vi er spente på om noen kommer opp med de riktig gode forslagene når man skal se på detaljene!

GOD TUR!

«Skjulte» skatter

Av Ivar Olstad med hjelp av konservator Kåre Hosar

Den faste utstillingen «Folkekunst i Gudbrandsdalen» skal etter planen demonteres, og mange av gjenstandene kommer til ny heder og verdighet i Sandvig-salen i 1. etasje. Men fortsatt kan vi gå oppom i 2. etasje, på vei til Anders Sandvigs kontor, og beundre vakre, interessante og rare kunstverk – eller bruksgjenstander; eller oftest noe som er begge deler.

Hvor gammel **denne kisten** er, vet vi ikke, men årstallet 1826 er skrevet på innsiden av lokket. Den skiller seg ut i fargebruken, og først og fremst ved figurene på fronten. Men den er slett ikke unik; i Ottadalen finnes det mange kister med

slike motiver. Denne er det Rasmus Garmo fra Lom som er mester for. Han malte mange skap og kister med disse damene. Ellers var Per Veggum først ute med en slik motivkrets. Kunstnerne hadde trykte, gjerne tyske, bilder som forlegg. Den franske Napoleon 3., som var keiser fra 1851 til -70, og russiske tsar Nicolai 1., som regjerte til 1855, var populære motiver. Men enda viktigere var kanskje de allegoriske (altså billedlig fremstilling av en abstrakt egenskap eller idé) kvinnefigurene «Bertha den saktmodige» og «Den gode frukt». Eierne, Susanna, født Beichmann, var gardkjerring på Brekk i Skjåk.

en god lås var en vanskelig oppgave. Denne store låsen med nøkkel viser et arbeid med presise detaljer. Det skal ha vært smeden Erland Lien i Vågå som har laget den. Kanskje har han smidd den bare som et utstillingsstykke, for nøkkelen er kort i forhold til låsen.

Det er bare et tynt dørblad det ville vært plass til mellom låsen og nøkkelen.

En stol kan være praktisk, komfortabel, eller en prydgjenstand. Uten å hatt anledning til å prøvesitte den, antar vi at denne hjulbeinte sitte-gjenstanden som henger på veggen nord i samlingen, best hører hjemme i siste kategori. Ivar Snerle fra Vågå var en yngre sønn på Bjørnstad («vår» Bjørnstad her på Maihaugen),

men giftet seg med gardjenta på nabo-garden Snerle. Han virket noe som stolmaker, og har laget flere som skiller seg fra det alminnelige. Det er mange dekorative elementer på denne stolen, blant annet to skårne jaktscener

med byttedyr og jeger. Stilmessig er det elementer fra barokken, louisseize og empire i dette viltre og fantasifulle møbelet.

Det er lett å gå forbi en bruksgjenstand som **denne låsen**, men den fortjener oppmerksomhet – og gjerne beundring. En håndverker som lagde låser, var en spesialsmed, og det er lett å forstå. Å lage

ÅRSMELDING 2018

De Sandvigske Samlingers Venner

Styrets sammensetning

Svend Strand, leder, Kristin Helland, nestleder, Anne Lise Gjestvang, Birgit Engesæter Madslie, Svein Arne Rudi, Svein Erik Besserud, Jostein Skurdal

Varamedlemmer: Christin Svegården, Anne-Mari Løken

Årsmøtet

Veneforeningen arrangerte sitt årsmøte 14. mars 2018 med ca. 40 stemmeberettigede til stede. Protokollen er lagt ut på våre websider.

Styremøter

Styret avholdt 8 styremøter i 2018, samt et fellesmøte med styret i Stiftelsen Lillehammer museum.

Styret i DSSV utnevner ett styremedlem til Stiftelsen Lillehammer Museum. Svend Strand, med Birgit Engesæter Madslie som varamedlem, er utnevnt til dette for 2017/2018.

For 2019 utgår dette, da ny styresammensetning i nye vedtekter for utvidet SLM ikke inkluderer DSSVs representant (Lillehammer kunstmuseum er nå del av SLM).

Økonomi / medlemstall

Veneforeningen har nesten uendret medlemstall fra fjoråret, dvs ca. 515 enkeltmedlemmer, vel 1 800 familiemedlemskap og vel 270 livsvarige medlemmer.

Medlemmer er vervet på de store utendørsarrangementene Dette har bidratt til å opprettholde vårt høye medlemstall som dokumenterer den sterke stilling DSSV har i lokalsamfunnet.

Samlete inntekter var kr 1 695 730, de største utgiftspostene til drift var Barnas dag, Maihaugbladet og utgifter relatert til Torsdagsvennene.

Vi viser for øvrig til resultatregnskap og balanse per 31.12.2018 som viser et under-

skudd på kr 80 428 som foreslås dekket fra egenkapitalen. Våre frie midler er nå på ca. 1,3 mill NOK. Det gir oss mulighet til å kunne bidra med en stor gave til museet den dagen styret mener anledningen er der til å bidra med et ekstra løft!

Det er riktig i denne sammenheng å meddele at medlemstall og inntekter, slik det ser ut i øyeblikket, vil bli redusert i 2019. Dette fordi innføring av et Årskort i SLM, som gir gratis adgang på alle museer, vil redusere medlemsantallet i DSSV fordi det vil bli svært dyrt å betale «dobbel kontingent» for «2 årskort» på Maihaugen. Dagens styre vil anbefale det nye styret i 2019 å finne løsninger med integrering og/eller samordning av SLM Årskort og DSSV medlemskap.

Ny medlemsfordel, gratis adgang til flere nordiske friluftsmuseer (se side 9).

Veneforeningens gave til Maihaugen

Styret bevilget i 2018 totalt kr 1.400.000 til Maihaugen. Dette er primært benyttet til bygningvern og restaurering av gamle bygninger,

Våre gaver utløste i tillegg kr 350.000 i bidrag fra Kulturdepartementet, basert på statens vedtatte «gaveforsterkningsordning» som gir 25 % ekstra.

Hovedaktiviteter

DSSV har hatt et arbeidsår med som vanlig stor og positiv aktivitet. Vi nevner spesielt:

Barnas sommerdag

Barnas sommerdag har vært arrangert i 40 år med DSSV som medspiller og medarrangør.

Medlems-/venneturen

Også i 2018 ble vår årlige høsttur fulltegnet. I år var tema Toten-kultur i videste forstand.

Maihaugbladet

Det kom ut tre meget interessante nummer av Maihaugbladet i 2018 med vekt på å omtale aktivitetene på museet og våre egne arrangementer.

Torsdagsvennene

I 25 år har Torsdagsvennene lagt ned et stort og viktig arbeid for Maihaugen, godt over 40 årverk siden 1993. DSSV er stolte av den innsatsen de gjør, og vi støtter og bidrar så godt vi kan til at dette kan fortsette.

Vi takker Torsdagsvennene og ser fram til fortsatt verdifullt arbeid utført til glede for deltagere og til fordel for Maihaugen!

Spesialomvisninger for DSSVs medlemmer

Vi har i 2018 arrangert flere eksklusive medlemsarrangementer. Vi har nå kunnet sende informasjon og invitasjon til alle våre medlemmer på e-post og SMS direkte gjennom vårt nye medlemsregistersystem. Tilbakemeldingene fra de som har deltatt har vært ubetinget positive.

Nytt Medlemsregister

Vi har i løpet av 2018 lagt om vårt medlemsregister til et helt nytt og moderne, dataorientert system slik at medlemmene selv kan ajourføre sine opplysninger i registeret. Vi har nedlagt et meget stort arbeide for å få inn mobiltelefonnumre og e-post adresser slik at vi nå kan sende ut informasjon om tilbud direkte til medlemmene.

Fremtiden for DSSV

En vesentlig endring for museet i 2018 var sammenslutningen med Lillehammer kunstmuseum (LKM) som nå er en del av Stiftelsen Lillehammer Museum.

Fra og med neste år har SLM besluttet å innføre salg av et årskort som gir innehaver fri adgang til alle SLMs 6 museer. Dette årskortet

er priset slik at de som ønsker å besøke mer enn Maihaugen får et klart økonomisk incitament til å kjøpe slikt årskort og avvikle sitt medlemskap i DSSV. Det betyr at DSSVs medlemsmasse, økonomi og situasjon blir svekket. På dette grunnlag vil Styret anbefale det nye styret å vurdere hvorledes denne situasjonen skal håndteres, hva DSSVs fremtid vil bli, og hvorledes man best kan samordne SLMs årskort med medlemskap i DSSV.

Sluttkommentar

Også museumsåret 2018 ble innholdsrikt, spennende og variert. Sommersesongen ga ny økning i antall besøkende på Maihaugen. Vi gleder oss over at besøkstallene viser at også medlemsmassen i DSSV er flittige gjester.

Samarbeidet mellom Stiftelsen Lillehammer Museum/Maihaugen og DSSV fungerer i det alt vesentlige meget godt. Styret i DSSV vil takke SLM og dens leder Jostein Skurdal for et fint år. Vi føler oss virkelig som «Gode Venner»! Vi møter en samarbeidsvilje, åpenhet og imøtekommenhet som vi setter stor pris på. Vi ser med glede fram imot fortsettelsen.

Vi takker alle våre medlemmer, de dyktige medarbeidere på Maihaugen og alle andre som har hjulpet oss gjennom året for godt samarbeid og ser frem til nye spennende aktiviteter og opplevelser også i 2019!

Lillehammer, 1. februar 2019, Svend Strand

Fullstendig utgave av årsmeldingen finnes på DSSVs hjemmeside.

Årsregnskap De Sandvigske Samlingers Venner

RESULTATREGNSKAP

INNETEKTER		2018	2017	Budsjett 2018
Innbetalt kontingent		1 566 700	1 611 086	1 650 000
Livsvarig medlemskap		0	0	0
Deltakelse tur		54 170	48 440	0
Andre inntekter	3)	74 860	79 738	70 000
Sum inntekter		1 695 730	1 739 264	1 720 000

KOSTNADER

Barnas dag		76 500	97 188	100 000
Turer		58 965	43 160	0
Spesialomvisning		4 484	6 961	20 000
Maihaugbladet		84 790	72 690	75 000
Torsdagsvennene		43 389	66 769	80 000
Utesendelse Maihaugbladet		59 480	74 963	80 000
Administrasjonskostnader		45 847	56 484	50 000
Andre aktiviteter		1 614		10 000
Sum støtte Maihaugen		1 400 000	1 000 000	1 200 000
Museumspris		0	0	40 000
Markedsføring		4 540	16 324	5 000
Sum kostnader		1 779 608	1 434 539	1 660 000
Driftsresultat		-83 878	304 725	60 000

FINANSPOSTER

Renteinntekter		3 451	6 547	5 000
Sum finansposter		3 451	6 547	5 000
ÅRSRESULTAT		-80 428	311 272	65 000

BALANSE

EIENDELER

Bankinnskudd		1 417 610	2 425 642
Andre kortsiktige fordringer		760	
Sum eiendeler		1 418 370	2 425 642

EGENKAPITAL

Annen egenkapital		1 190 348	1 270 775
-------------------	--	-----------	-----------

GJELD

Avsetning kontingent neste år	1)	57 121	1 134 100
Annen kortsiktig gjeld	2)	16 750	
Leverandørgjeld	2)	154 151	20 767
Sum egenkapital og gjeld		1 418 370	2 425 642

1) Avsatt kontingent neste år gjelder forskuddsbetalt kontingent 2019. Endring i faktureringsrutinen f.o.m 2019 gjør at avsatt kontingent er vesentlig lavere enn forrige år da kontingenten for 2019 er kjørt i januar.

2) Av leverandørgjeld er kr. 98 969,- mellomværende med Stiftelsen Lillehammer Museum.

3) Andre inntekter består av refusjon av momskompensasjon 2017.

GENERELT: REGNSKAPSPRINSIPPER. Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapspraksis for små foretak. Kontingenter inntektføres i året den gjelder for. Andre inntekter inntektsføres i takt med inntjeningen. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen.

RESSURSPERSONENE

«Du ser dem ikke, men du skjønner hvor flinke de er»

Tekst: Ivar Olstad og Kristin Helland | Foto: Audbjørn Rønning / Maihaugen

Truls K. Strand.

Lillehamring og Maihaugen-fan.

Utstillingskonsulent Truls K. Strand har vært knyttet til Maihaugen siden 1986. Det betyr ikke at han er en gammel mann. Det betyr bare at det var til Maihaugen han ville. Første mulighet var som sivilarbeider, men så – HURRA – ble det en ledig stilling som håndverker i 1988. Siden da har han vært en av museets «handymen» – en som lærte seg det som skulle til, alltid ivrig og interessert.

Nå har han tittelen «utstillingskonsulent». Han formgir og setter opp utstillinger, fungerer som teknisk tegner og driver med grafisk arbeid. I tillegg er han valgt inn i styret for Stiftelsen Lillehammer museum som ansattes representant. «Det er en spennende rolle» sier han. «Vi begynner å bli flinke til å drive museum». Det han nå virkelig gleder seg til, er å få vist frem mer av alt det Maihaugen har. Det skjer når det skal åpnes ny kulturhistorisk utstilling i oktober 2020. Den blir permanent og vil være å finne der de gamle verksteder lå før.

Thorstein Hernes

– Hvis du mistrives her, er det din egen skyld! Slik sammenfatter den snart 50 år unge, 3. generasjons ål-væring med birkebeinerskjegget sin grunnleggende holdning til arbeidsplassen på Maihaugen. Her har han sprudlet rundt i det utvidete pedagogikk-feltet siden 2002; med fast jobb elleve år senere.

Veien hit har gått via utdanningen som utmarkstekniker, som faglærer i naturbruk, og en mangeartet yrkeserfaring; gull verdt for en som beforder den utvidete kulturhistorien.

Museet forandrer seg, visjoner og praksis med det. Formidlingen er et av grunnfjellene som gjør en slik institusjon god eller middels, og den endrer seg også. Sammen med Berit Snøan og Anette Simenstad står Thorstein fritt i å ta imot impulser utenfra, prøve ut nye ideer, ta en sjanse, gjøre tabber... og rette dem opp igjen. – Hvis man ikke synes det er moro å formidle, bør man absolutt finne noe annet å gjøre. Livet er for kort til en kjedelig jobb, sier Thorstein, og lever ut sin egen tese.

Thorstein Hernes.

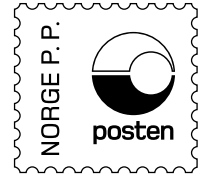
«Å være vertskap er en egenskap»

Det er Ann Kristin Eggen som kommer med denne uttalelsen. Hun er med på å utvikle et digitalt kurs for sommeransatte og frivillige. Ann Kristin er opptatt av at alle besøkende på Maihaugen skal føle seg velkommen og få den informasjonen som passer for dem. «Det er gøy å gjøre hverandre bedre,» sier hun. Hun liker at jobben hennes i avdeling «Vertskap» endrer karakter gjennom året.

Ann Kristin og familien valgte å flytte til Lillehammer før hun visste hva hun skulle ha som jobb. Hun hadde med seg utdanning og erfaring fra markedsføring, og det kommer godt med når hun på Maihaugen kommer i kontakt med ansatte i helt ulike funksjoner. Jeg liker å møte folk, komme tett på, sier Ann Kristin, full av entusiasme. Derfor passer det henne perfekt å ha jobb i eller i nærheten av besøkscenteret. I tillegg forteller hun at det er inspirerende med konsolideringen av alle Lillehammer-museene. «Da kan vi markedsføre hverandre», sier hun.

Ann Kristin Eggen.

Program

MAIHAUGEN – maihaugen.no

- 1. mars: Vinterferieprogram på Maihaugen: Åpent fjøs
- 3. mars: Vinterferieprogram på Maihaugen: Åpent fjøs
- 3.mars: Siste dag for Inger Holbøs Billedvevutstilling
- 31. mars: Utstillingsåpning: «Brev fra Fronten – Kjære mor». Norges Postmuseum på Maihaugen.
- 13.–21. april: «Påskeharen – en reise på stjernehimmelen». Påskeløype for barn på Maihaugen

NORGES OLYMPISKE MUSEUM – ol.museum.no

- 8. mars: Utstillingsåpning: «Kampen for å delta – kvinner i idretten». Norges Olympiske Museum på Maihaugen

BJØRNSTJERNE BJØRNSONS HJEM AULESTAD – aulestad.no

- 17. mai: Tradisjonell feiring på Bjørnstjerne Bjørnsons hjem Aulestad
- 24. mai: Bjørnstjerne Bjørnsons hjem Aulestad åpner for sommersesongen

SIGRID UNDSSETS HJEM BJERKEBÆK – bjerkebek.no

- 20. mai: Sigrid Undsets hjem Bjerkebæk åpner for sommersesongen
- 20. mai: Åpning av ny utstilling om Sigrid Undset på Sigrid Undsets hjem Bjerkebæk

LILLEHAMMER KUNSTMUSEUM – lillehammerartmuseum.com

- 16. februar: Utstillingsåpning Marianne Hurum. Lillehammer Kunstmuseum
- 4. april: Utstillingsåpning Patrick Huse. Lillehammer Kunstmuseum
- 20. mai: Utstillingsåpning «Å hjemme seg – I Sigrid Undsets hus er det mange rom». Lillehammer Kunstmuseum

Hver torsdag: kunstpause kl. 11:30

Hver lørdag og søndag: åpen omvisning kl. 14:00

Hver søndag: åpent søndagsverksted kl 12–15:30

MAIHAUGSALEN – maihaugsalen.no

Se alle arrangementer på <https://maihaugsalen.no/Program>

